

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

«Затверджую»

В.о. ректора

«30» травня 2025 р.

Володимир КРАВЕЦЬ

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування
з історії мистецтва
при вступі на навчання для здобуття ОС «Магістр»

Тернопіль 2025

Програма із предметного тесту з історії мистецтва єдиного фахового вступного випробування для вступу на здобуття ступеня магістра на основі НРК6, НРК7 розроблено відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 10 лютого 2025 р. № 168 «Про затвердження Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2025 році» (додаток 8, «Перелік предметних тестів єдиного вступного фахового випробування для вступу для здобуття ступеня магістра на основі НРК6, НРК7»), наказу Міністерства освіти і науки України від 12 лютого 2025 р. № 201 «Про організацію та проведення у 2025 році вступних випробувань, що проводяться з використанням організаційно-технологічних процесів здійснення зовнішнього незалежного оцінювання для вступу на другий (магістерський) рівень вищої освіти», наказу Міністерства освіти і науки України від 12 травня 2025 р. № 722 «Про утворення робочої групи з питань методичного, організаційного та аналітичного забезпечення єдиного фахового вступного випробування з використанням організаційно-технологічних процесів здійснення зовнішнього незалежного оцінювання для вступу на другий (магістерський) рівень вищої освіти».

Програма ФВВ складається із восьми розділів: Теоретичний розділ, Доісторичне мистецтво, Мистецтво Стародавнього світу, Середньовічне мистецтво, Мистецтво Відродження, Мистецтво XVI– середини XIX ст., Мистецтво другої половини XIX– початку XX століття, Мистецтво другої половини XX– початку XXI століття.

1. Поняття і сутність мистецтва
2. Функції мистецтва: естетична, пізнавальна, виховна, комунікативна.
3. Основні категорії класичної естетики в аналізі мистецтва: «прекрасне» та «потворне», «піднесене», «героїчне», «низьке», «трагічне» і «комічне».
3. Охарактеризуйте основні жанри образотворчого мистецтва (портрет, пейзаж, натюрморт, жанровий живопис, марина), їх тематичну специфіку та художньо-виражальні особливості.
4. Окресліть основні жанри театрального мистецтва (драма, комедія, трагедія), їхню змістову специфіку, емоційно-виражальні засоби та вплив на глядача.
5. Охарактеризуйте основні жанри академічної музики (опера, балет, кантата, романс, соната, симфонія), розкрийте їхні змістові, структурні та виражальні особливості.
6. Світоглядні засади античного мистецтва: ідея демократії, космоцентризм, антропоцентризм, змагальний характер культурних практик
7. Світоглядні засади мистецтва доби середньовіччя: християнство як системоутворюючий елемент культури, теоцентризм, християнський антропоцентризм, аскетизм, символічність, алегоричність і канонічність мистецтва.
8. Світоглядні засади європейського мистецтва XV-XIX ст.: раціоналізм, ідея прогресу, універсалізм, пантеїзм, антропоцентризм, гуманізм.
9. Умови та чинники розвитку європейського мистецтва XX-XXI ст.: прогрес наукового знання та розвиток технологій, багатовимірність та плюралізм культурних практик, демократизація культури і свобода художнього вираження, вплив технологій на мистецтво.
10. Християнське сакральне мистецтво: видова характеристика.
11. Іконографія Пресвятої Трійці, Ісуса Христа і Богородиці.
12. Настінні малюнки у печерах доби палеоліту Європи

13. Пам'ятки наскельного мистецтва узбережжя Середземного моря Іспанії: Куевас-де-лаАранья поблизу Бікорпа, Ель-Когул.
14. Артефакти Мізинської стоянки
15. Венера з Холе-Фельс, Віллендорфська Венера
16. «Музичні інструменти» Мізинської стоянки
17. Орнаментация кераміки доби неоліту: характерні риси.
18. Орнаментация посуду культури Трипілля – Кукутень: елементи, мотиви, композиції
19. Особливості неолітично-єнеолітичного мистецтва в контексті змін у господарській діяльності та світогляді тогочасних людей.
20. Мегалітичні споруди: дольмени, менгіри, кромлехи (Стоунхендж).
21. Мистецтво та архаїчні форми релігій: магія, фетишизм, анімізм, тотемізм.
22. Основні центри розвитку мистецтва Давнього Світу: Месопотамія та Давній Єгипет.
23. Стела Хаммурапі як символ божественної легітимізації царського правління та суспільної ієрархії.
24. Мистецтво Давнього Єгипту
25. Міф і канон як основа давньоєгипетського мистецтва.
26. Давньоєгипетські містерії Ісиди. Міф про смерть та воскресіння Осіріса. Музичнотеатралізовані дійства, музична складова.
27. Пам'ятки Крито-Мікенської культури.
28. Антична міфологія як основа мистецтва. «Іліада» і «Одіссея» Гомера.
29. Значення полісу в давньогрецькій культурі.
30. Площа агора та Акрополь як центри суспільного життя.
31. Ордерна система античної Греції
32. Шедеври античної пластики. Втілення античного канону: Поліклет «Дорифор». Мирон «Дискобол». Пракситель «Афродіта Кнідська». «Венера Мілоська».

33. Антична кераміка. Чорнофігурний вазопис (VII - V ст. до н.е.), Червонофігурний вазопис (530 рр. до н. е - III ст. до н.е.): сюжети та композиційні прийоми

34. Античний театр.

35. Зародження та розквіт трагедії: Есхіл «Прометей закутий»; Софокл «Едіп-цар»; Евріпід «Медея» та комедії: Арістофан «Лісістрата»

36. Музика в античній культурі: міфи про Орфея, Аполлона та Марсія. Покровитель всіх мистецтв Аполлон Мусагет. Піфійські ігри

37. Громадська архітектура античного Риму: форум Траяна, Колізей, терми Діоклетіана, тріумфальна арка Костянтина.

38. Сакральна язичницька архітектура античного Риму: Храм Вести, Пантеон.

39. Образотворче мистецтво античного Риму.

40. Мистецтво скіфів та сарматів.

41. Становлення основних форм християнської сакральної архітектури: базиліка, хрестовокупольний храм.

42. Софія Константинопольська (532-537 рр.): конструктивні особливості архітектури, символіка та образність собору.

43. Спільні та відмінні риси мистецтва романіки та готики: романські та готичні скульптури та романські і готичні вікна-рози в соборі в Шартрі (Франція), Вормський собор (Німеччина), собор в Амьєні (Франція).

44. Спільні та відмінні риси хрестово-купольної архітектури храмів Візантії та Русі: храми монастиря Осіос-Лукас в Фокиді (Греція), собор Софії Київської.

45. Середньовічна іконографія

46. Сакральна музика доби середньовіччя: Візантії (Літургія, Роман Солодкоспівець); Західної Європи (Меса, григоріанський наспів); Київської держави (знаменний розспів)ю

47. Музичне мистецтво та лірична поезія трубадурів, труверів, мінезингерів: балади про короля Артура, Річарда Левине Серце, Робін Гуда.

48. Середньовічний епос: «Пісня про Роланда», риг Роланда як символ середньовічного лицарства. «Пісня про Нібелунгів».
49. Література середньовіччя.
50. Сценічне мистецтво середньовіччя Майданні п'єси: міраклъ та містерія (містерія «Страсті Господні»). Мистецтво скоморохів.
51. Мистецтво середньовічної рукописної книги. Книгодрукування.
52. Періодизація мистецтва Відродження
53. Особливості архітектури Відродження: культова та світська архітектура.
54. Загальна характеристика живопису Відродження: С. Боттічеллі «Народження Венери», Леонардо да Вінчі «Мона Ліза», Рафаель Санті «Афінська школа».
55. Розбудова Ватикану та собору Святого Петра: проект хрестово-купольного собору Браманте та Мікеланджело.
56. Розвиток церковної хорової поліфонічної музики епохи Відродження: форми - канон, фуга.
57. Українські інструменти доби Відродження: лютня, торбан, кобза, бандура. Лютневі табулатури.
58. Англійський театр «Глобус» як приклад єлизаветинського театру доби Відродження: особливості сценічного простору. Значення драматургії В. Шекспіра для розвитку світового сценічного мистецтва.
59. Основні напрями італійського театру Відродження.
60. Утопізм і утопічна література у контексті розбудови справедливого суспільства: «Утопія» Т. Мора, «Місто Сонця» Т. Кампанелли.
61. Розвиток книгодрукування в Україні як важливий етап в історії мистецтва книги. Перші друковані видання: «Апостол» І. Федорова, Острозька Біблія.
62. Сильові риси бароко: ансамблевисть та синтез мистецтв, живописність, динамічність, поліфонічність, пластичність, контрастність, просторовість, монументальність як основа формоутворення та стильові риси барокового мистецтва.

63. .Музичне мистецтво високого бароко.
64. Особливості архітектури європейського бароко.
65. Нові жанри в образотворчому мистецтві бароко.
66. Українське бароко: основні етапи розвитку та художньо-стилістичні особливості.
67. Сад божественних пісень» Г. Сковороди як феномен культури бароко.
68. Культурний зміст епохи Просвітництва та естетичні пріоритети класицизму, орієнтація на античне мистецтво та мистецтво Відродження як ідеальне та гідне для наслідування.
69. Сильові риси, характерні методи та прийоми мистецтва класицизму: регулярність та геометризм, тричасність композицій, повторюваність та варіативність форм, лаконізм, ясність, послідовність.
70. Раціоналізм, нормативність творчості, тяжіння до завершених гармонійних форм як основа мистецтва класицизму в філософських та естетичних концепціях: раціоналізм Р. Декарта як пошуки безсумнівного у сфері мистецтва, аналітика «прекрасного» та «високого» І. Канта, принцип історизму у мистецтві Г. Гегеля.
71. Особливості архітектури класицизму.
72. Французький сценічний класицизм: П. Корнель, Ж. Расін, Мольєр.
73. Німецьке просвітництво і театр: Г.-Е. Лессінг, Й.-В. Гете, Ф. Шіллер.
74. Французьке Просвітництво і театр: «Весілля Фігаро» П. Бомарше.
75. Музична творчість М. Березовського, А. Ведея, Д. Бортнянського.
76. Оперна реформа К.В. Глюка.
77. Віденські класики: Й. Гайдн, В.-А. Моцарт, Л. ван Бетховен.
78. Нео класицизм та ампір в мистецтві та архітектурі Європи ХІХ ст.
79. Естетичні концепції та ідейно-художні завдання романтизму: цінність особистості (Ф. Шлегель, Ф. Шеллінг), геній і геніальність, ірраціоналізм і «філософія життя», гармонія аполлонічного та діонісійського начал в мистецтві (Ф. Ніцше).
80. Романтизм в образотворчому мистецтві.
81. Романтизм в музичному мистецтві.

82. Духовна хорова музика українських композиторів-священиків.
83. Пісні-гімни: отця М. Вербицького «Ще не вмерла Україна», М. Лисенка «Боже великий, єдиний».
84. Кріпацький театр та перші професійні театри в Україні.
85. Театр корифеїв: М. Кропивницький, М. Садовський, М. Заньковецька, І. Карпенко-Карий, М. Старицький, П. Саксаганський.
86. Раціоналізм як вияв науково-технічного прогресу та промислової революції в архітектурі.
87. Візуальна комунікація промислової революції, зародження реклами та брендингу, зростання масового друку: плакат, періодика, фотографія, літографія.
88. Імпресіонізм і становлення пленеру як художньої практики.
89. Імпресіоністичні риси в музичному мистецтві межі ХІХ-ХХ ст. на прикладі творів К. Дебюссі «Місячне сяйво»; В. Барвінського «Прелюдії».
90. Становлення та основні риси постімпресіоністичного напрямку в мистецтві кінця ХІХ століття.
91. Символістичний театр: М. Метерлінк і нова драма.
92. Ідея синтетичного театру кінця ХІХ-ХХ століття та його значення для становлення режисерського театру: театри та кабаре М. Рейнгардта; Е.Г. Крег (реформа образної театральної лексики та поява поняття «сценографії»).
93. Поява мюзиклу як комерційного жанру.
94. Кіно як синтетичне мистецтво.
95. Жанрова класифікація ігрового кінематографа. Специфіка основних жанрів: мелодрама, комедія, трилер, драма, мюзикл, історичний фільм, фантастичний фільм, вестерн.
96. Модерн як стиль мистецтва на зламі ХІХ- ХХ ст.
97. Стиль модерн в образотворчому мистецтві.
98. Особливості української архітектури стилю модерн.
99. Перший стаціонарний український театр М. Садовського та сценічне втілення драматургії модерну.
100. Фовізм як стиль групи французьких художників ХХ ст.

101. Теорія кубізму: проблеми і значення для розвитку світового мистецтва XX ст.
102. Італійський футуризм та його значення для розвитку мистецтва в XX ст.
103. Театр ім. Г. Михайличенка на чолі з М.Терещенко.
104. Вплив ключових ідей неотомізму на формування естетичних концепцій у світовому мистецтві першої половини XX ст.
105. Культурна дипломатія Української Республіканської Капели О. Кошиця.
106. Експресіонізм та його значення для розвитку В світового мистецтва, театру та кінематографу у XX ст.
107. Сюрреалізм в образотворчому мистецтві: С. Далі «Постійність пам'яті», «Спокуса святого Антонія».
108. Дадаїзм у мистецтві.
109. Діалектика національного та авангардного в мистецтві України: творчість Г. Нарбута, М. Бойчука, О. Богомазова.
110. Фольклоризм як новітній напрям в музиці: М. Леонтович: «Щедрик».
111. Функціоналізм як архітектурно-дизайнерський напрям: Ле Корбюзьє, Ф.Л. Райт, Міс ван дер Рое.
112. Український кіноавангард: І. Кавалерідзе, Дзига Вертов, О. Довженко.
113. Основні принципи епічного театру Б. Брехта та його вплив на подальший розвиток сценічного мистецтва
114. Пошуково-експериментальний театр Леся Курбаса.
115. Значення Мистецького об'єднання «Березіль» у закладанні засад новітньої режисерської школи України
116. Український сценічний авангард та його значення у становленні української сценографії: О. Екстер, А. Петрицький, В.Меллер.
117. «Ой, у лузі червона калина» С. Чарнецького та її актуалізація у вирі сучасних подій.
118. Роль В. Діснея у становленні мистецтва анімації на прикладі «Білосніжки та сімох гномів».

119. Постмодернізм як феномен мистецтва.
120. Концепт homo ludens (Й. Гейзінга) і критика «масового» мистецтва.
121. Напрямок поп-арту: Е. Воргол, Р. Ліхтенштейн
122. Відео-арт як новаторський вид мистецтва.
123. Українське наївне мистецтво: М. А. Приймаченко, К. Білокур.
124. Театр абсурду: Е. Йонеско, С. Беккет
125. Становлення української національної балетної вистави.
126. Сучасне циркове мистецтво на прикладі Cirque du Soleil.
127. Фольклорні мотиви та символізм в українському поетичному кіно 1960-1970-х рр. (С. Параджанов, Л. Осика, Ю. Ілленко, І. Миколайчук)
128. Постмодерністські тенденції в кіно.
129. Неокласичні, модерні та постмодерні риси у хореографічному мистецтві ХХ – початку ХХІ ст. (Дж. Баланчин, С. Лифар, М. Бежар, П. Бауш).
130. Український народно-сценічний танець у творчості П. Вірського.
131. Нова фольклорна хвиля в музиці: Є. Станкович фольк-опера «Коли цвіте папороть», М. Скорик – музика до к/ф «Тіні забутих предків», «Мелодія».

СТРУКТУРА І ЗМІСТ ІСПИТУ, ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ

Іспит відбувається в усній формі на основі білетів встановленого зразка.

Білет складається з трьох питань. Час на підготовку – 30 хв

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ І ВМІНЬ АБІТУРІЄНТІВ

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка ECTS	Критерії
1	2	3

190-200	A	Абітурієнт виявляє міцні й глибокі знання з історії мистецтва; вільно відповідає на запитання, чітко викладає матеріал, використовуючи спеціальну термінологію та реалізуючи міждисциплінарні зв'язки; самостійно аналізує і розкриває закономірності мистецької діяльності; наводить приклади, що ґрунтуються на власних спостереженнях; здатний систематизувати, узагальнювати культурно-мистецькі явища в своїх відповідях; виявляє і обґрунтовує причинно-наслідкові зв'язки; виявляє особисті творчі здібності та здатність до оригінальних рішень різноманітних навчальних завдань, до перенесення набутих знань та вмінь на нестандартні ситуації; ознайомлений з рекомендованою літературою.
171-189	B	Абітурієнт у своїй відповіді досить повно аналізує художньо-образний зміст мистецьких творів, але не може визначити тісного зв'язку значних явищ культури з суспільним життям, соціальною структурою певних епох чи років; не завжди володіє спеціальною термінологією під час аналізу та інтерпретації мистецьких творів; може назвати митців, мистецькі напрямки, охарактеризувати епохи вказати яскравих представників; робить нечітко сформульовані висновки; опрацював рекомендовану літературу
150-170	C	Абітурієнт висвітлює значну частину фактичного матеріалу питання; може дати характеристику явища, відтворити загальну картину мистецького процесу; користуватися літературними джерелами для підтвердження висновків, але не завжди вміє самостійно зробити аналіз культурно-мистецьких явищ, порівняння та висновки
130-149	D	Абітурієнт неповно відтворює зміст питання, частково дотримується логіки його викладу; відповідає на окремі запитання; загалом правильно вживає мистецькі терміни; допускає помилки у відповідях та термінології; не може чітко охарактеризувати мистецькі напрямки, епохи та вказати яскравих представників; ознайомлений з основною літературою.

100-129	Е	Абітурієнт відтворює незначну частину питання, дає визначення окремих понять, дає неповну характеристику загальних ознак мистецьких процесів; у відповідях може допускати помилки; неправильно трактує окремі положення, допускаючи помилки у термінології; наводить приклади, що ґрунтуються на матеріалі підручника/посібника
0-99	F	Абітурієнт відтворює матеріал на елементарному рівні, називаючи окремі факти історії мистецтва, проте не може самостійно зробити аналіз культурно-мистецьких явищ, порівняння та висновки; у відповідях допускає суттєві помилки, не має достатніх теоретичних знань та практичних умінь; не ознайомлений або мало опрацював рекомендованої літератури.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Історія музики

1. Верещагіна О. Історія української музики ХХ ст. Тернопіль : Астон, 2010. 279 с.
2. Гукова В. В. Світова музична література. Перший рік навчання. Київ : Мелосвіт, 2006. 285 с.
3. Іванова І., Мізітова А., Некрасова Н. Класична музична література ХVІІ – першої половини ХІХ ст. : навч. посіб. К. : Держ. метод. центр навч. закл. культ. і мистецтв України, 2003. 306 с.
4. Казак І. І. Світова музична література. Київ : Мелосвіт, 2008. 187 с. Ч. 1–
- Каплієнко Ілюк Ю. Історія світової музики. Чернівці: Місто, 2015. 240 с.
5. Кашкадамова Н. Історія фортеп'яного мистецтва ХІХ сторіччя : підручник. Тернопіль: АСТОН, 2006. 608 с.
6. Кияновська Л. Галицька музична культура ХІХ – ХХ століття : навчальний посібник. Чернівці : Книги ХХІ, 2007. 424 с.
7. Корній Л. П., Сюта Б. О. Історія української музичної культури : підручник для студентів вищих навчальних закладів І До 100-річчя Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. К.: НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2011. 736 с. : іл
8. Медриш І. Світова музична література: підручник. Вип. 1. Чернівці: «Місто», 2016. 280 с.

9. Медриш І. Світова музична література: підручник. Вип. 2. Чернівці: «Місто», 2020. 448 с.
10. Павлишин С. Музика двадцятого століття: навч. пос. Львів: Бак, 2005, 232 с.
11. Романюк Л. Б., Черепанин М. В. Музичне і театральне життя Станиславова (друга половина XIX – перша половина XX ст.): монографія. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2016. 508 с

Історія театру

1. Оскар Г.Броккет, Франклін Г.Гілді. Історія театру (10-те видання)/Пер. з англійської: Тетяна Дитина, Назар Козак, Ганна Лелів, Галина Сташків. Львів: Літопис, 2014. 730с.
2. Патріс Паві. Словник театру. Львів, 2006. 640с.
3. Стайн Джон. Сучасна драматургія в теорії та театральній практиці. Книга 1. Реалізм і натуралізм. Переклад з англійської. Львів, 2003. 256с.
4. Стайн Джон. Сучасна драматургія в теорії та театральній практиці. Книга 2. Символізм, сюрреалізм і абсурд. Переклад з англійської. Львів, 2003. 272с.
5. Стайн Джон. Сучасна драматургія в теорії та театральній практиці. Книга 3. Експресіонізм та епічний театр. Переклад з англійської. Львів, 2003. 272с.
6. Брюховецька Л.І. Кіномистецтво: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Логос, 2011. 391 с.
7. Григор Лужницький. Український театр. Наукові праці, статті рецензії: Збірник праць. Львів, 2004. Т. 1. Наукові праці. 344с.
8. Григор Лужницький. Український театр. Наукові праці, статті рецензії: Збірник праць. Львів, 2004. Т. 2. Статті, рецензії. 360с.
9. Єрмакова Н. Березилівська культура: Історія, досвід./ Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України. Київ, 2012. 512с.

10. Клеколюк О. Історіографія театру: Напрями. Школи. Методи. Постаті: Навчальний посібник / Київський національний університет театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого. К.: АртЕк, 2017. 336 с.
11. Корнієнко Н. Український театр у переддень третього тисячоліття. Пошук (Картини світу. Ціннісні орієнтації. Мова. Прогноз). Київ, 2000. 160 с.
12. Липківська А.К. Драматичний театр України новітньої доби (кінець ХХ – початок ХХІст.) Довідково-аналітичні матеріали до колективних монографій «Нариси з історії театрального мистецтва України ХХст.» та «Театральне мистецтво України ХХ століття: антологія вистав». Наукове видання. Київ, 2011. 48 с.
13. Миропольська Є.В. Естетичні засади «філософії абсурду» в мистецьких практиках ХХ століття: монографія. Київ: Ліра-К, 2019. 156 с.
14. Український театр ХХ століття: Антологія вистав. Ін-т проблем сучасн. мист ва НАМ України. К.: Фенікс, 2012. 944 с.
15. Фомиця Т.О. Лесь Курбас. Від Корифеїв до Авангарду: у 2 томах. Суми: ТОВ «Колаж-Принт», 2025. 400 с.
16. Шміт Федір. Мистецтво: його психологія, його стилістика, його еволюція. Київ: Дух і Літера, 2023. 456 с.

Історія образотворчого мистецтва, дизайн

1. Антонович Є. д. Українське мистецтво ХХ століття: історія та аналіз. Український мистецтвознавчий альманах. 2019. № 1. С. 18–34.
2. Бичко А. К. Теорія та історія світової і вітчизняної культури: курс лекцій. Київ: Вища школа, 2005. 546 с.
3. Березова О. В. Сильові напрями в дизайні ХХ століття: монографія. Київ: Либідь, 2016. 198 с.
4. Дроздова О. М. Сучасний український дизайн: історія, тенденції та перспективи. Одеса: Астропринт, 2021. 238 с.
5. Історія європейської цивілізації Середньовіччя. Варвари. Християни. Мусульмани / за редакцією У. Еко. Харків: Фоліо, 2018. 704 с.

6. Кржавич Д . п. Українське мистецтво: навч. Посібник / Д. п. Кржавич, В. А.Овсійчук, С. О. Черепанова. Львів: Світ, 2003. Ч. 1. 256 с.;
17. Ч. 2. 2004. 268 с.; Ч. 3. 2005. 268 с.
7. Нариси з історії українського дизайну XX століття : Зб. статей / Ін-т проблем сучасного мистецтва НАМ України ; За заг. ред. М. І. Яковлєва; Редкол. : В. д. Сидоренко (голова), А. О. Пучков, О. В. Сіткарьова та ін. К. : Фенікс, 2012. 256 с. : іл.
8. Петрова О . О. Дизайн у контексті культурних трансформацій XX століття. Київ: Наукова думка, 2023. 160 с.
9. Світова художня культура: Від першого суспільства до початку середньовіччя: навч. посіб. / О. п. Щолокова, С. В. Шип, О. Л. Шевнюк, О.М. Семашко. Київ: Вища школа, 2004. 175 с.
10. Сергєєва Н . (2023). Естетика в структурі сутності дизайну . ХУДПРОМ: Український журнал з мистецтва і дизайну, 2023. Вип. 1(1), 10–15. URL-адреса: <https://hudprom.org.ua/index.php/hp/article/view/3>
11. Українське мистецтво та архітектура кінця XIX — початку XX ст. /НАНУ. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т.Рильського. Київ: Наук. думка, 2000. 240 с.
12. Фартінг С . Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення. Харків: Віват, 2019. 576 с.